

ВЪПРОС № 41:
ОСПОРВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ НА
ОСНОВАТА НА СПЕЦИАЛНА КЛАУЗА

LAWN 302 Административно право и административен процес

ПЛАН

- 1. Специална клауза за обжалване на административните актове.
- 2. Правна същност на административните юрисдикции.
- 3. Оспорване на административни актове на основата на специална клауза по административен ред.
- 4. Оспорване на административни актове на основата на специална клауза по съдебен ред.

АДМИНИСТРАТИВНОПРАВНИ ИЗТОЧНИЦИ

- Чл. 132 от Административнопроцесуалния кодекс
- Закон за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд
- Закон за концесиите
- Закон за обществените поръчки
- Закон за собствеността и ползването на земеделски земи

СЪЩНОСТ НА СПЕЦИАЛНАТА КЛАУЗА

- Гражданите и юридическите лица могат да обжалват пред съдилищата всички административни актове, включително вътрешнослужебните, щом тези актове нарушават или застрашават техни права или законни интереси и не са изключени изрично със закон от съдебно обжалване. Конституционния принцип е уреден и в разпоредбата на чл. 147, ал. 1 от АПК. Съгласно този текст право да оспорват административен акт имат гражданите и организациите, чиито права, свободи или законни интереси са нарушени или застрашени от акта или за които този акт поражда задължение.
- Наред с това АПК предвижда някои категории административни актове, които не могат да бъдат оспорвани пред съд въз основа на общата клауза. Това не означава, че те изобщо са забранени за оспорване – то е възможно, но по друг, различен от предвидения в АПК ред. Следователно „специална клауза“ не означава забрана за оспорване пред съд, а *оспорване по специален процесуален ред*, предвидено в *специален закон*, *пред съд* или *пред административна юрисдикция*.

СПЕЦИАЛНА КЛАУЗА ЗА ОБЖАЛВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ АКТОВЕ

- Оспорването на административните актове на основание общата клауза за обжалваемост въвежда еднакви процедурни правила. Една част от актовете са изключени от приложното поле на общия нормативен порядък. Процесуалният ред за упражняване на оспорването на основание общата клауза е уреден в Административнопроцесуалния кодекс. Българското административно законодателство допуска правораздавателният надзор върху административните актове да се осъществява не по реда на Административнопроцесуалния кодекс, а на *специално основание*. Тази *специална клауза* за оспорване в множество административни закони означава, че надзорът спрямо определени актове се осъществява въз основа на специален закон, по особен ред и може да се извърши както по съдебен път, така и пред административна юрисдикция, като разликата в извършваната правораздавателна дейност е органът, който я осъществява: в първия случай това е съдът, а във втория – административен орган (извършва „квазиправосъдие“).

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА СПЕЦИАЛНАТА КЛАУЗА

- 1. оспорват се индивидуални административни актове;
- 2. оспорването може да се извършва пред съд или по административен ред (правоприлагаща юрисдикция), а когато оспорването е пред съд, то се извършва пред районен съд;
- 3. сроковете за оспорване, изискванията към жалбана или протеста, правомощията на решаващия спора орган са предвидени в специалния закон, а при празноти в този специален закон се прилагат нормите на ГПК (АПК не се прилага при оспорването на специално основание);
- 4. подаваната жалба или протест не спират изпълнението на оспорения акт, т. е. специалният закон не предвижда (по принцип) суспензивен ефект;
- 5. правомощията на съда административна юрисдикция се изразяват в решаване на спора по същество;
- 6. когато решаването на спора е предоставено в компетентността на административна юрисдикция, производството е едноинстанционно, за разлика от двуинстанционното съдебно производство по АПК.

ДЕФИНИЦИИ ЗА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ЮРИСДИКЦИИ

- **Особени юрисдикции в областта на администрацията** са тези органи (инстанции) от системата на държавното управление (на администрацията), т. е. несъдебни органи, стоящи вън от системата съдилищата и прикрепени към съответното административно ведомство, които са натоварени в установените от закона случаи при сезиране със спорове и оспорвания, свързани с развиването на административна властническа дейност, да ги разрешат самостоятелно въз основа на закона и като се следва елементарно състезателно производство (Стайнов, П. *Особените юрисдикции в областта на администрацията*. София: Българска академия на науките, 1956, с. 84).
- **Административни юрисдикции** са онези несъдебни органи, които решават със сила на пресъдено нещо административноправни спорове, възникнали при осъществяване на изпълнителната дейност (Янкулова, С. *Административни юрисдикции*. София: Монт, 2021, с. 124).

ВИДОВЕ АДМИНИСТРАТИВНИ ЮРИСДИКЦИИ

- Доколкото извършват правораздавателна дейност с решаването на един правен спор, административните юрисдикции се класифицират на административнонаказателни (наказателни) и правоприлагащи (отменителни).
- *Административнонаказателни* (наказателни) са тези особени административни юрисдикции, при които органи на администрацията (несъдебни органи) упражняват наказателно административно правораздаване, т. е. налагат наказания по административен ред, като издават наказателни постановления. Това са административнонаказващите органи.
- Има и друга категория административни (особени) правоприлагащи юрисдикции (*отменителни*), при които органи на администрацията са оправомощени в указаните от закона случаи да се произнасят по правораздавателен ред с административен акт за отмяна или изменение на обжалвани пред тях административни актове. Наименовани така от проф. Петко Стайнов.

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ЮРИСДИКЦИИ

- 1. Решават единствено *административни спорове*.
- 2. Създаването на юрисдикцията е възможно единствено *със закон*. Няма ли специално нормативно овластяване, няма налице административна юрисдикция.
- 3. Юрисдикциите се произнасят единствено *при сезиране* от трето лице. Не могат да се самосезират.
- 4. В рамките на процедурата е налице оспорване на административен акт по специален ред, извън предвидения в АПК („специална клауза“). Затова административните юрисдикции се произнасят само в изрично указани в закона случаи.
- 5. Срокът за оспорване, съдържанието на жалбата или протеста и правомощията на юрисдикцията се определят в закона.

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ЮРИСДИКЦИИ

- 6. Съществува елемент на състезателно начало при осъществяване на дейността на административната юрисдикция (*елементарно състезателно производство*). Всяка от спорещите страни доказва твърденията си. Производството тук не е така подробно регламентирано, както е съдебното, но все пак дава гаранции на всяка от спорещите страни да защитят интереса си.
- 7. Независимост и самостоятелност в организационното положение на праворазвателния орган. Макар и част от изпълнителната власт юрисдикцията е независим при осъществяването на своята дейност орган.

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ЮРИСДИКЦИИ

- 8. Независимост и самостоятелност при решаването на правния спор. Тя е самостоятелна при решаването на всеки конкретен спор. Недопустимо е административните органи, в чиято структура се намира юрисдикцията, да се намесват в решаването на спорове, които юрисдикциите решават. Правораздавателната дейност винаги трябва да бъде гарантирана от вмешателство, да е обективна, основана само на закона. За отбелязване е, че юрисдикциите са съставени не от юристи, а от специалисти в съответния отрасъл: лекари, инженери и др.
- 9. Административните юрисдикции се произнасят *по същество*.
- 10. Решенията на административната юрисдикция притежават сила на пресъдено нещо.
- 11. Издадените от административната юрисдикция актове подлежат на *съдебен надзор*.

ОСПОРВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ НА ОСНОВАТА НА СПЕЦИАЛНА КЛАУЗА ПО АДМИНИСТРАТИВЕН РЕД

- Специално основание за оспорване се предвижда обикновено за административни актове, които уреждат права и задължения в области от обществения живот, които разкриват твърде много особености.
- Единствено Комисията за защита на конкуренцията притежава всички белези на административна юрисдикция по правоприлагането на основание Закона за обществените поръчки в производството по решаване на спорове относно законосъобразността на актовете на възложителите на обществени поръчки и на основание Закона за концесиите, когато решава спорове относно концесии.

ОСПОРВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ НА ОСНОВАТА НА СПЕЦИАЛНА КЛАУЗА ПО СЪДЕБЕН РЕД

- Оспорване по Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд.
- Оспорване по Закона за собствеността и ползването на земеделските земи.

ВЪПРОСИ

- Кои са характеристиките на специалната клауза?
- Какво представлява административната юрисдикция?
- Кои са специфичните белези на административните юрисдикции?